

Het Vlaams onderwijsrapport

Ann Verreth (ACW-studiedienst)

Vele onderzoeksrapporten dienen tot iets, heel wat minder van deze publicaties geven aanzetten tot verandering en sommige geven bevestiging van vermoedens en aanvoelen.

Het recent uitgebrachte *Innocenti report card* van Unicef, waarin het onderwijs in België een slecht rapport krijgt, behoort wat mij betreft tot deze laatste categorie. Ook de middelste categorie komt in aanmerking, want de bevindingen van deze studie voor waarheid nemen betekent, voor wie consequent is, tevens aanzetten geven tot verandering.

Waar ons onderwijs steeds een goed rapport kreeg en krijgt, worden deze bevindingen nu sterk genuanceerd en tegengesproken. Want wat blijkt? We halen de beste resultaten in internationaal vergelijkende tests in verschillende disciplines, maar we scoren het slechtst als de kloof in prestaties in lezen en rekenen tussen de gemiddelde leerling en de zwakste leerling gemeten wordt. Er is zo maar eventjes vijf leerstofjaar verschil. Onze topprestaties worden dus niet behaald met een brede groep van leerlingen. Democratisering van onderwijs kan vele na te streven invullingen krijgen, goede resultaten halen met een zo breed mogelijke groep leerlingen is voor mij één invulling. Meer nog, een invulling die voor mij concreet gestalte geeft aan onze vraag tot meer kansen voor meer gelijke resultaten. Het rapport werpt terecht de vraag op hoe diep welvaartslanden bereid zijn kinderen te laten vallen. De landen die in dit rapport goed scoren, zijn Finland, Zweden en IJsland. *No need to say more...*

Vanwaar deze grote afstand tussen gemiddelde leerlingen en zwakste leerlingen? In Vlaanderen zou 60% van deze kloof te verklaren zijn op basis van verschillen tussen scholen. De schoolkeuze van leerlingen is dan ook erg van belang. Een klein onderzoek in Gent toonde duidelijk aan dat schoolkeuze vooral significant is voor leerlingen uit kansarme milieus. Kansrijke leerlingen presteren immers overal even goed. Unicef geeft dus het zoveelste bewijs van de ernst van de sociale zaak.

SCHOOLKEUZE EN TOELATING

Met het gelijke-onderwijskansendecreet I werd voor de eerste maal in Vlaanderen het inschrijvingsrecht in het leerplichtonderwijs decretaal onderbouwd. Slechts om zeer strikte redenen, vooral in het belang van de leerling, kunnen leerlingen geweigerd worden. Doorverwijzingen kunnen maar in welomschreven gevallen. Het lokale overlegplatform (LOP) waarin alle onderwijsactoren en *stakeholders* dienen vertegenwoordigd te zijn, krijgt een bemiddelende rol in dit geheel. Het LOP zou moeten kunnen uitgroeien tot katalysator van een verscheiden en toegankelijk onderwijs in zijn regio.

Omdat structuren alleen niet voldoende zijn om het toelatingsbeleid en de diversiteit in onderwijs waar te maken, hebben ook de onderwijsactoren in de ruime zin van het woord het voornemen opgevat om een centrale engagementsverklaring op te stellen. Daarin zullen zij aangeven waar zij hun steentje kunnen bijdragen. Toelating en

diversiteit krijgt daarbij een ruime invulling. Dit betekent bijvoorbeeld ook dat er voldoende werkplaatsen voor jongeren in het alternatief leren ter beschikking moeten zijn. Om maar te zeggen dat de problematiek ruim geïnterpreteerd wordt.

Ook van de Gentse onderwijsschepen Freya Van den Bossche komen er initiatieven om kansen te geven aan de eigen schoolkeuze van leerlingen uit de buurt en kansarme leerlingen. In Gent luidt de vaststelling dat, in tegenstelling tot andere steden waar men te maken heeft met een vlucht uit of naar de rand van de stad, heel wat ouders er voor kiezen om hun kind in te schrijven in een Freinetschool in de stad. Het gaat om goed geïnformeerde vaders en moeders die heel vroeg hun kind inschrijven. Kinderen uit de buurt vallen vaak uit de boot. Vandaar volgende initiatief: als de scholen voor 80% vol zijn, moet de school de buurt verwittigen zodat kinderen uit de buurt of kansarme kinderen alsnog ingeschreven kunnen worden. Ik hou wel van het idee achter dit initiatief. De meeste pogingen om in scholen tot een divers publiek te komen, resulteren immers in het doorverwijzen van kansengroepen. Hier worden kansengroepen actief aangetrokken.

Met een inschrijvingsrecht voor alle kinderen, lokale fora die initiatief kunnen nemen, onderwijsactoren die goede voornemens maken en lokale actoren die positieve voorstellen doen, is een aantal parameters voor een echte schoolkeuze voor iedereen ingevuld. *Wait and see.*

De formele drempels kunnen dan wel opgeheven worden, maar er zijn ook en wellicht nog meer hardnekkige, verborgen drempels. Schoolkosten is daar één van. Hierbij kan het

gaan om kosten die direct gekoppeld worden aan het behalen van eindtermen en om kosten die daar eigenlijk niet veel mee te maken hebben, maar wel eigen zijn aan het schoollopen. Er zijn, in deze, scholen die wat graag te koop lopen met de kosten. Hoge kosten trekken immers een bepaald publiek aan en stoten een ander publiek af. Schoolkosten is dus een factor in de schoolkeuze, en al dan niet kosteloosheid van onderwijs een sleutel voor meer of minder verscheidenheid in scholen.

U kunt ons als naïevelingen beschouwen, maar het leerplichtonderwijs moet kosteloos zijn. Alles wat nodig is om aan leerlingen eindtermen en ontwikkelingsdoelen bij te brengen op een, asjeblief mevrouw de minister, levendige wijze moet voor ouders en leerlingen gratis zijn.

Buitenschoolse activiteiten zouden dat eigenlijk tot op een bepaalde hoogte ook moeten zijn. Wie zegt immers dat leerlingen die kansen krijgen om samen met anderen dingen te doen, niets zouden leren. Integendeel, ze leren mijns inziens één van de belangrijkste zaken die er te leren vallen: kunnen omgaan met anderen in een steeds meer diverse en meer complexe omgeving. Voor minder kansrijke leerlingen zijn deze kansen des te belangrijker.

Een maximumfactuur voor buitenschoolse activiteiten kan een oplossing bieden. De betrokkenheid van ouders, leerlingen, leraars en vertegenwoordigers van minder kansrijke gezinnen in de bepaling van deze factuur is broodnodig. Een maximumfactuur is meer dan wat vandaag voorligt. Nu moeten scholen bij het begin van het schooljaar de schoolkosten voor het hele jaar vastleggen na (binnenkort) instemming van de schoolraad. De kosten moeten dus bekend zijn, maar ze

kunnen hoog vastgelegd worden. Een maximumfactuur begrenst echter de hoogte van de schoolkosten.

MEER GELIJKE RESULTATEN, MEER NODIG

Een echte schoolkeuze voor alle leerlingen bevorderen, is een (één) erg belangrijk iets. Om te streven naar meer kansen voor meer gelijke resultaten is meer nodig, is veel nodig. Ik wil nog op één iets ingaan, wetende dat ik daarbij afbreuk doe aan de vele noodzakelijke initiatieven doorheen het leerplichtonderwijs.

In de beleidsbrief van de huidige onderwijsminister voor de hele legislatuur werd gewag gemaakt van het bepalen van een startkwalificatie voor jongeren. Wat hebben we nu gehad? Het HIVA-onderzoek heeft in kaart gebracht hoeveel jongeren het leerplichtonderwijs verlaten zonder een getuigschrift of diploma op zak. Dit is een eerste stap. Het is nu dringend tijd om te bepalen wat de precieze inhoud van een minimale startkwalificatie voor jongeren moet zijn. Waarover moeten jongeren beschikken om ze los te laten in de samenleving, op de arbeidsmarkt en om ze te wapenen in een kennismaatschappij? Zonder deze noodzakelijke competenties zou de maatschappij jongeren niet aan hun lot mogen overlaten. Via alternatieve routes moeten we de verbintenis aangaan om elke jongere tot deze startkwalificatie te brengen.

Dergelijke verbintenis zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van de kloof tussen de gemiddelde leerling en de zwakste leerling. Niet in het minst omdat het aangaan van zulke verbintenis ertoe verplicht oog te hebben voor de behoeften van de zwakkere jongeren.

Laten we al eens beginnen met het in kaart brengen van deze minimale startkwalificatie.

ONS RAPPORT

Unicef leverde materiaal af om te staven dat de kwaliteit van het Belgische en Vlaamse onderwijs niet zo goed is. De kwaliteit van het onderwijs dient gemeten als de mate waarin ons onderwijs er in slaagt om goede resultaten te halen met een brede groep leerlingen. Het is deze omschrijving van kwaliteit die democratiserend kan genoemd worden. Werken aan een echt en onvervalst toelatingsbeleid ter ondersteuning van de schoolkeuze van ouders is een cruciaal element. Werken aan meer gelijke resultaten aan de eindmeet een ander.

En dat het kan, bewijzen andere welvarende landen, helemaal niet zo ver hier vandaan...

Beroep aantekenen tegen dit C-attest is binnenkort meer mogelijk. U hoeft er zelfs geen vijftien voor te zijn.